

UNHCR
The UN Refugee Agency

POUČEVANJE O BEGUNCIH

**STAROSTI
15–18**

**VODNIK PO
DEJAVNOSTIH**

Za več gradiv obiščite: unhcr.org/teaching-about-refugees

© 2017 UNHCR

PREDEN ZAČNETE

Opomba o vključevanju beguncev, prosilcev za azil in migrantov pri načrtovanju pouka.

Preden se lotite kakršnih koli dejavnosti na temo beguncev, azila, državljanstva in migrantov, si vzemite nekaj časa za razmislek o učencih v svojem razredu. Ali so kateri od njih begunci, iskalci azila ali brez državljanstva? Če so, potem bi se bilo morebiti koristno pred izvedbo delavnic pogovoriti z njimi ali, če gre za mlajše otroke, z njihovimi starši.

Če je mogoče, v pouk vključite predloge in povratne informacije staršev in otrok ter jih prosite za odgovore na morebitna vprašanja, vendar samo, če so izrecno privolili, da bodo odgovarjali na vprašanja oz. da se želijo pogovarjati o tej problematiki.

Osebe brez državljanstva so osebe, ki nimajo državljanstva nobene države. Brezdržavljanost se lahko pojavi na veliko različnih načinov. Nacionalno pravo nekaterih držav, na primer, ne priznava nekaterih etničnih

ali verskih skupin za državljane te države, nekateri otroci pa se rodijo zunaj države državljanstva svojih staršev in ne morejo dobiti državljanstva v državi svojih staršev in tudi ne v državi, v kateri so se rodili. Številne države po svetu imajo zakone, ki ne dovoljujejo, da bi se državljanstvo z matere preneslo na njene otroke.

Osebe brez državljanstva se lahko srečujejo s težavami pri dostopu do temeljnih pravic, kot so izobraževanje, zdravstveno varstvo, zaposlitev, prosto gibanje in druge. Zaradi odsotnosti teh pravic se pogosto soočajo z ovirami in razočaranjem.

Bodite pozorni na uporabo besed »država« in »državljanstvo«, če imate v razredu otroke brez državljanstva. Namesto njiju lahko uporabite »vaš dom« ali »vaša kultura«.

AKTIVNOSTI ZA DELO V RAZREDU

Navajamo nekaj dejavnosti, ki jih lahko izvajate v razredu in ki lahko spodbudijo učence, da iz faze učenja o beguncih preidejo k ukrepanju in angažmaju.

PRIČAKOVANI IZIDI

1 | Razumeti, da je mogoče informacije predstaviti na različne načine ter da se v medijih včasih navajajo zavajajoče in napačne informacije. Spodbujati kritično razmišljanje.

Dejstvo, fikcija in nekje vmes?

1. korak: Dijake razdelite v manjše skupine. Izberite aktualno poročanje v medijih, ki govori o oboroženih spopadih in konfliktih, ki privedejo do tega, da ljudje postanejo begunci, prosilci za azil ali osebe brez državljanstva.

2. korak: Na podlagi izbrane novice naj dijaki v svojih skupinah pripravijo povzetek, kjer navedejo temeljne ideje, dejstva, število beguncev in druge pomembne informacije, ki jih navaja analizirana novica.

3. korak: Organizirajte razpravo, v kateri bo vsaka skupina imela tri minute, da predstavi svoje razumevanje spopada. Vsaki skupini dodelite nekaj dodatnega časa za postavljanje vprašanj drugim skupinam.

4. korak: Po razpravi naj se vsaka skupina vrne k viru novice in čim podrobneje razišče, kako je vir pridobil te informacije.

5. korak: V nadaljevanju začnite z vsemi skupinami dodatno refleksijo o verodostojnosti njihovih aktivnosti. Vsaka skupina lahko napiše spis o tem, kaj so se pri tej vaji naučili glede ugotavljanja dejstev, branja člankov in razumevanja sveta.

Predlog zaključne izjave za razpravo naj vključuje pomislek, ali so nekateri viri bolj zaupanja vredni kot drugi in zakaj. Omemba spletne strani UNHCR Data data2.unhcr.org/en/situations in drugih UNHCR-jevih statističnih podatkov je lahko koristna za razumevanje, da UNHCR spremlja razmere po vsem svetu in se ukvarja z registracijo beguncev.

PRIČAKOVANI IZIDI

2 | Krepitev empatije do položaja oseb brez državljanstva

Organizirajte kratko ekskurzijo, kjer so učenci razdeljeni v skupine po tri do šest. Vsaki skupini zagotovite spremstvo enega učitelja.

1. korak: Skupine z učiteljem ali članom osebja odložite nekam v mesto brez denarja, vozovnic za potovanje, bančnih kartic ali osebnih izkaznic. Vsi ti dokumenti naj bodo spravljani pri učitelju.

2. korak: Cilj je, da dijaki sami poskusijo priti nazaj v šolo, ne da bi uporabili kakršne koli osebne izkaznice, vozovnice ali dokumente. Ostati morajo v skupinah in biti ves čas z učiteljem. Pristopiti morajo do mimoidočih, jim pojasniti, da morajo nazaj do šole a bi pri tem potrebovali njihovo pomoč. Pomembno je, da dijake ves čas spremlja učitelj.

3. korak: Dijaki naj zapišejo različne načine, s katerimi nagovarjajo ljudi, pridobivajo informacije, poskušajo izvedeti, kje so, itn.

4. korak: Po vrnitvi dijakov v šolo začnite razpravo o različnih ovirah in strategijah, s katerimi so jih premagovali. Dijaki lahko morda v skupinah ali posamično napišejo refleksijo o tej izkušnji in o tem, kako so se počutili brez osebnih izkaznic ali denarja, ki bi ga potrebovali za vrnitev v šolo. Refleksije naj bodo osnova za širšo razpravo o brezdržavljanosti in o tem, kako je biti brez dokazil o svoji identiteti.

5. korak: Med razpravo lahko učitelj predstavi koncept nedokumentiranega migranta, to je migranta brez pravnega statusa v državi, v kateri je. Kako različne izkušnje bi imela oseba brez državljanstva in migrant brez pravnega statusa v državi? Na koga bi se lahko obrnila za pomoč, če bi bila v težavah? Ali bi lahko za pomoč prosila policijo? Kaj pa veleposlaništvo svoje države?

Predlog zaključne izjave za razpravo in refleksije naj upoštevajo dejstvo, da so nekateri ljudje vse življenje primorani živeti tako, da ne pripadajo nobeni državi, saj so brez državljanstva. Nekateri živijo tudi brez pravnega statusa v državi, kjer so bili rojeni ali kjer živijo večino svojega življenja. Dijake lahko na koncu izzovete v vprašanju, kaj bi storili, da bi spremenili situacijo osebe brez državljanstva.

PRIČAKOVANI IZIDI

3

Razumevanje položaja otrok, ki na novo zaprosijo za azil v moji državi

Nekateri sprejemni centri ali mreže sprejemnih centrov omogočajo možnost spoznavanja azilnih postopkov te države.

- 1. korak:** Preverite na spletu oz. vprašajte posamezni sprejemni center, ali vam lahko kako pomagajo pri boljšem razumevanju načina delovanja sprejemnega centra in celotnega azilnega postopka.
- 2. korak:** Nekateri sprejemni centri lahko vam lahko pomagajo tako, da vaš razred ali šolo obišče njihov predstavnik za komuniciranje, v nekaterih državah pa omogočajo izmenjavo z drugimi mladimi, npr. pošiljanje pisem, udeležbo na odprti nogometni tekmi ali športne igre.
- 3. korak:** Preverite, ali obstajajo na območju kjer živite kakšne možnosti, da se neposredno seznanite z izkušnjami otrok in učencev, ki prosijo za azil.

Predlog zaključne izjave za razpravo – *»Hvala vsem, ki so sodelovali pri kakšnem obisku ali dejavnosti.«*

PRIČAKOVANI IZIDI

4

Spodbuditi empatijo do položaja otrok beguncev

Novoprispelim begunskim mladostnikom napišite pisma o življenju v šoli v tem kraju. Pisma lahko pustite v sprejemnem centru, kjer jih bodo delili z mladimi prosilci za azil.

Predlog zaključne izjave za razpravo – *»Hvala, da ste pripravili ta pisma za dijake, ki so na novo prispeli v državo. Pomembno je, da vedno, ko lahko, pomislimo tudi na situacijo drugih.«*

PRIČAKOVANI IZIDI

5

Naučiti se sodelovati, da ustvarimo nekaj participativnega. Razumevanje, da je pomemben prispevek vsakega posameznika.

Lotite se sodelovalne ustvarjalne dejavnosti na temo beguncev in brezdržavljanosti ter jo delite s skupnostjo, denimo tako, da povabite starše ali pripravite predstavo za šolo ali druge razrede.

Prednost je, če imate možnost sodelovati z organizacijo namenjeno beguncem in osebam brez državljanstva ali celo z begunci in osebami brez državljanstva samimi.

Če ne morejo sodelovati v ustvarjalnem procesu, bi lahko bilo za dijake poučno, če jih povabite na zaključni recital, predstavo ali sejem in jim ponudite možnost, da nekaj povedno.

1. primer: Priprava in izvedba razstave
2. primer: Plesni nastop ali predstava
3. primer: Organizacija pesniškega recitala
4. primer: Priprava knjige zgodb

Predlog zaključne izjave za razpravo – »Ta dejavnost je bila krasna in vsi ste prispevali. To je dragocen način, da se naučimo, kako pomembni so prispevki vseh.«

PRIČAKOVANI IZIDI

6

Zagotovitev možnosti, da se otroci in družine naučijo sobivati v skupnosti.

Na začetku šolskega leta za nove otroke v šoli organizirajte večer dobrodošlice ali vsakomesečni zajtrk z igrami, na katerem bo celotna skupnost imela priložnost za medsebojno spoznavanje.

Dijaki lahko skuhajo jedi iz svoje države in pripravijo predstavitev o delovanju šole.

7

PRIČAKOVANI IZIDI

Razumevanje ekonomskega položaja prosilcev za azil

1. korak: Razred naj v skupinah raziskuje, do koliko denarja imajo dostop prosilci za azil, medtem ko čakajo na postopek.

2. korak: Odpravite se na ekskurzijo v lokalno živilsko trgovino in preverite, kaj si lahko za ta denar kupite. Ne pozabite, da mnogi begunci prek mobilnih telefonov ohranjajo stik s svojo družino in spremljajo novice. Pri denarju, ki je na voljo, morate upoštevati tudi stroške telefona in prenosa mobilnih podatkov.

3. korak: Razmislite, katere dodatne materialne ali finančne podpore so na voljo družini s šoloobveznimi otroki, in preverite, ali so na voljo. Ali obstajajo dodatki za zimska oblačila in ali zadostujejo?

4. korak: Ko se seznanite s temi zadevami, dijake vprašajte, kaj menijo oz. ali imajo kakšno zamisel za projekt ali dejavnost, s katero bi vplivali na to situacijo, npr. z zbiranjem finančnih sredstev, darovanjem bonov za polnjenje računa mobilnega telefona, pisanjem politikom, prostovoljstvom ali pomočjo skupinam.

Predlog zaključne izjave za razpravo – *»To je bila produktivna in koristna dejavnost za razumevanje, kako podpiramo družine, ki si prizadevajo pridobiti status beguncev v naši državi.«*

8

PRIČAKOVANI IZIDI

Razumeti, kako lahko kot posamezniki vplivamo na družbo in življenje drugih.

Najdite nekaj člankov za dijake in jih prosite, naj se pozanimajo pri lokalnih medijih, skupinah lokalnih skupnosti, sprejemnih centrih in organizacijah, ki pomagajo beguncem in osebam brez državljanstva. Ali so kakšna področja, pri katerih bi lahko bolj pomagali beguncem ali osebam brez državljanstva z vidika zakonodaje ali prakse?

Če dijake neko vprašanje zanima in so zavzeti zanj, naj poskusijo pisati lokalnemu ali državnemu politiku in ga prositi za več ukrepanja v zvezi s problematiko, ki je po njihovem mnenju pomembna.

Predlog zaključne izjave za razpravo – *vključuje naj možnost, da dijaki najdejo drugačne načine, kako bi lahko vplivali na družbo. Vključuje naj tudi zavedanje, kako je živeti v družbi, v kateri ni mogoče storiti nobenega od teh dejanj, ali kako je, če nisi priznan kot član družbe in sploh nimaš pravice sodelovati v teh dejavnostih (kot se pogosto dogaja pri osebah brez državljanstva).*

PRIČAKOVANI IZIDI

9

Razumeti vsakdanje življenje osebe brez državljanstva ali migranta, ki morda nima pravnega statusa v tej državi.

1. korak: Dijaki naj se razdelijo v skupine in prek telefona ali spleta ugotovijo, kako postati član, odpreti račun ali sodelovati v najrazličnejših dejavnostih pri različnih ustanovah.

2. korak: Dijaki lahko poskusijo pridobiti člansko izkaznico v lokalni knjižnici, odpreti račun pri banki, urediti članstvo v lokalnem plavalnem klubu ali športnem centru ali pa izvedeti pogoje za vpis v drugi šoli, kako si zagotoviti oskrbo na zdravstveni kliniki, kako narediti rezervacijo pri potovalni agenciji, kako sodelovati na občinskih volitvah in podobno. Dijaki lahko morda predhodno izvedejo kratko aktivnost viharjenja idej o tem na katere ustanove ali organizacije bi se lahko obrnili s svojimi vprašanji.

3. korak: Dijaki morajo potem naštetih dokumente, ki so potrebni za pridobitev dostopa ali članstva ali za sodelovanje v različnih dejavnostih ali ustanovah. Preveriti morajo tudi, ali bi vse to lahko storili tudi migranti brez pravnega statusa v državi ali osebe brez državljanstva.

Nekaj vprašanj, ki bodo dijakom pomagala bolje razumeti:

Vpr. 1: »Kdo bi imel rojstni list?«

Vpr. 2: »Kdo bi morda imel potni list?«

Vpr. 3: »Kako bi kateri koli od teh dokumentov pomagal pri dostopu do storitev, o katerih se pogovarjamo?«

4. korak: Začnite razpravo in dijakom omogočite, da razmislijo, kako bi lahko morda sami pomagali otrokom brez državljanstva ali migrantom brez pravnega statusa pridobiti dostop do teh ustanov.

Predlog zaključne izjave za razpravo – *»Biti brez pravih dokumentov in brez državljanstva je zapletena situacija, ki lahko vpliva na mnoge vidike posameznikovega življenja; nekatere med njimi smo omenili tukaj.«*

10

PRIČAKOVANI IZIDI

Razumevanje položaja beguncev v moji državi

Najprej preverite, ali so kateri od staršev dijakov v razredu begunci.

1. scenarij: Če so, jih vprašajte, ali bi bili pripravljeni deliti svoje izkušnje o tem, kako je biti begunec ali kako so živeli doma.

2. scenarij: Če niso, se obrnite na organizacijo, ki zagotavlja pomoč beguncem v vaši lokalni skupnosti, in jo vprašajte, ali ima kakšnega begunca ali člana osebja, ki bi lahko obiskal razred.

Dijake spodbujajte, naj postavljajo čim več vprašanj.

Dijake prosite, naj vprašajo, kako bi lahko pomagali, nato pa kot razred pripravite projekt, ki bo vključeval povratne informacije beguncev ali organizacije skupnosti.

Predlog zaključne izjave za razpravo – vključuje naj možnost, da dijaki najdejo drugačne načine, kako bi lahko vplivali na družbo. Vključuje naj tudi zavedanje, kako je živeti v družbi, v kateri ni mogoče storiti nobenega od teh dejanj, ali kako je, če nisi priznan kot član družbe in sploh nimaš pravice sodelovati v teh dejavnostih (kot se pogosto dogaja pri osebah brez državljanstva).

Za več gradiv obiščite: unhcr.org/teaching-about-refugees

To izobraževalno gradivo je razvila
Mialy Dermish s prispevki Kyle Webb, Laetitie Lemaistre,
Inge Sturkenboom in Lauren Malesky.